

– En ole kiinnostunut voittajista vaan niistä, joilla on sielussaan jokin haava, Harri Kivi sanoo. Legendaariselle Pitkällesillalle katsovaa parvekettaan hän kutsuu leikkisästi kissojen mummolaksi.

”Jos haluan, pärjään vaikka pirun kanssa”

Kun **HARRI KIVELTÄ** varastettiin lapsuus, hän oppi pakenemaan omaan maailmaansa. Kuvataiteilijana hän on siellä yhä, ja yhtä lujasti tässä ajassa. Nyrkit pystyssä syrjittyjen puolesta.

TEKSTI *Kristiina Dragon* KUVAT *Lauri Mannermaa*

Mies käy kuumana. Useimmiten ajatuksen tasolla, mutta nyt otsalla helmeilee aito hiki. Hissi on remontissa, ja **Harri Kivi** on juossut kotinsa ja katutasossa sijaitsevan näyttelytilansa väliä useampaan kertaan. Toisaalta, viisi kerrosta ei ole paljon miehelle, jonka aloitteesta taloyhtiöön perustettiin aikanaan kuntosali ja joka muutenkin on totunut kovaan käsittelyyn.

Ylikorostunut oikeudentunto tekee Harri Kivestä ajoittain rääväsuun ja totuudentorven, joka on helppo ymmärtää väärin. Mutta möykätessäänkin hän on aina heikkomman puolella.

– Jos en pääse ovesta, menen ikkunasta. Jos en pääse ikkunasta, menen piipusta.

Harri Kivi on mennyt ja tehnyt, ja samalla raivannut hartiavoimin tilaa sisällään kyyristelevälle esteetikolle.

Onneksi Harri on aina ollut häpeämättömän kunnianhimoinen. Nyt häntä ympäröi kokonainen aurinkokunta. Showroomin seinillä hohtavat värikylläiset galaksit, meteorimyrskyt ja pitsimäiset kraaterit. Yhden teoksen sisällä, pleksikuoren alla, kimaltelee antiikkikoruja, toisen sisällä leijailee eläinkuntaa. Kaikkia mahdollisia materiaaleja, ajan ja ajattomuuden dokumentteja.

Omalla tavallaan nämä kuvanveiston ja maalauksen välimaastossa liikkuvat teokset ovat myös aikaansa edel-

lä. Kivi on yksi maamme omaperäisimmistä taiteilijoista. Hänen teoksensa ovat tunnistettavia missä päin maailmaa tahansa.

Vanhuus ja lapsuus. Ne puolet hän tunnistaa myös itsestään, vaikka vanhuudesta ei ole suurempaa kokemusta ja lapsuuskin jäi väliin.

Vähemmästäkin tulee ulkopuolinen olo. Mutta ilman sitä kaikki tämä olisi jäänyt syntymättä.

SIVUUN SYSÄTYT KIINNOSTAVAT

Yksi uusista teoksista muistuttaa taikasauvaa. Kun sitä heilauttaa, se tuikkii ja läikkyy. Kuvataiteilijana Harri Kivi onkin ollut sekä taikuri että jonglööri, jalkauttanut jo vuosia omaa ja muiden taidetta erilaisiin laitoksiin: palvelutaloihin, lastenkoteihin, mielenterveyskuntoutujien luokse. Pyyhkäissyt kulttuurista turhat kultareunukset ja puskenut sitä luontevaksi osaksi terveydenhuoltoa.

Samalla hän on hälventänyt omia ennakkoluulojaan.

– Kuvittelin, että vanhainkodit ovat ankeita, mutta taannoin sellaisessa esiintyessäni leidit flirttailivat ja meininki oli muutenkin hyvä. Kysyinkin, että pääsiskös tänne etuajassa.

Nykyään puhutaan suu vaahdossa syrjäytyneistä. Puhutaan, mutta ei välttämättä tehdä mitään. Harri Kiven kiistaton ansio on se, että hän on kääntänyt katseet katvealueella oleviin ihmisiin jo silloin, kun Suomessa ei »

HARRI KIVI

- Syntynyt 1961 Helsingissä, jossa nyt asuu.
- Kuvataiteilija. Valmistunut kokiksi ja artesaaniksi. Opiskellut tanssia.
- Työskennellyt myös valokuvamallina, näyttelysihteerinä, kulttuurituottajana ja taidekuraattorina.
- Lukuisia näyttelyjä Suomessa ja ulkomailla vuodesta 1996. Useita poikkitaiteellisia ja yhteisöllisiä hankkeita.
- 20.–31.8. näyttely Laterna Magicassa Helsingissä yhdessä runoilija Timo Salon kanssa.
- Kivi Showroom, Hakaniemenranta 12 C. Avoimet ovet 7.9. klo 14–18 osana Merihaka 40 vuotta -tapahtumia. Lisäksi avoinna sopimuksen mukaan.
- Tulossa: Pilvilaivat-näyttelykiertue kirjastoihin, loppuvuodesta Viipurin kirjastoon.

➔ www.harrikivi.fi

Viimeisen kymmenen vuoden aikana suomalaisissa perheissä on tapettu sata lasta ja 3000 on vammautunut pysyvästi.”

vielä mietitty, millaiseen hyvinvointivaltioon meillä on varaa.

Kun Kivi oli ehdolla kunnanvaltuustoon, hänen vaali-esityksessään oli yhtenä tittelinä sosiaaliantta.

– En ole koskaan ollut kiinnostunut voittajista vaan sivuun sysätyistä. Niistä, joilla on jokin haava.

KODIN PIMEYS

Lastensuojeluun Harri Kivellä on pitkä perspektiivi. Hänen näkökulmastaan sosiaaliviranomaisten toiminta ei ole juuri muuttunut sitten 1960-luvun: virkamiehiltä puuttuu siviilirohkeus ja aikuisia suojellaan, usein tahtomattaan.

Viime aikoina on puhuttu paljon kahdeksanvuotiaana kuolleen, sänkyynsä paketoitun tytön tapauksesta. Harriin kohdalla oli käydä samalla tavalla.

– Viimeisen kymmenen vuoden aikana suomalaisissa perheissä on tapettu sata lasta ja 3000 on vammautunut pysyvästi. Mietin, olenko itse joissakin tilastoissa – en ole, ja kaltaisiani on paljon.

Kun Harri syntyi, äiti luopui hänestä pian Ensikodista lähdettyään. Sen Harri ymmärtää, koska katu olisi ollut vauvalle liian karkea kasvualusta. Mutta sitä Harri ei siedä vielä, että biologinen äiti, ventovieras nainen, vaati hänet viitisen vuotta myöhemmin sijoitusvanhemmilta takaisin itselleen.

– Taloudellisista syistä, saadakseen silloisen miehensä ja uuden lapsensa kanssa Konalasta isomman asunnon.

Siitä alkoi Harrin helveti, jossa sadistinen isäpuoli piinasi poikaa kaikin tavoin. Pakotti syömään lattialta, si-
toi sänkyyn, hakkasi kallon ja kehon. Kunnes äiti puolen vuoden kidutuksen jälkeen soitti viranomaisille pelätes-
sään seuraamuksia, varjellakseen omaa nahkaansa: ”Ha-
kekaa pois, ennen kuin se kuolee tänne.”

RIKOKSIA LASTA VASTAAN

Poika pelastui, mutta jokin hänessä kuoli. Senkin vuoksi, ettei Harri enää päässyt takaisin siihen Nurmijärvellä sijainneeseen taloon, jota oli oppinut pitämään kotinaan. Perheeseen, jossa elettiin niukasti mutta ei kitsasteltu rakkautta.

Juuri näiden varhaislapsuuden kokemusten ansioista Harri ei mennyt kokonaan rikki. Silloinkaan, kun hänet kuusivuotiaana passitettiin Puotilaan, Kotivuoren lastenkotiin. Kristillisestä taustasta huolimatta – tai juuri siitä syystä – se oli omanlaisensa rangaistuslaitos, jossa lapsia pidettiin kurissa varsinkin eristämällä.

– Näin jälkeen päin ajatellen kaikki kakarat siellä olivat kilteiksi alistettuja. Silti kuka tahansa meistä saat-
toi joutua tunneiksi juuresvaraston taakse kellariin, kylmään ja pimeään loukkoon, jossa lapsella katosi het-
kessä ajantaju. Nykyään tuollaiset kasvatustekniikat

luokitellaan vakavaksi väkivallaksi, Harri huomauttaa ja peräänkuuluttaa lainmuutosta, joka takaa, että lapsen kohdistunut väkivaltarikos ei vanhene koskaan.

Satavuotias lastenkoti toimii yhä, uusin eväin. Kivi on tehnyt sinne visiittejä ja lahjoittanut nykyisten asukkaiden iloksi myös useita teoksiaan.

OMA ISÄNSÄ JA ÄITINSÄ

Nuorisokodissa kuvaan astui tanssi, ja Harri löysi itsensä esiintyjän. Pitkä, hauskanäköinen poika poimittiin pian myös kuvauksiin. Kivi oli 1980-luvulla yksi Suomen työllistetyimmistä miesmalleja. Hänen hymynsä välkkyi kaikkialla, bussin kyljissä ja televisiossa.

Moni ystävä koki Harria ympäröivän pöhinän ja ihmisten uteliaan tuijotuksen kiusallisena, mutta Harrille itselleen tuo kaikki todisti, että hän lopultakin ”kelpaa”.

– Itse olen itseni kasvattanut, ryhtynyt jo varhain isäkseni ja äidiksi. Ehkä senkin takia tulen kyseenalaistaneeksi niiden näkemyksiä, jotka ovat aina saaneet istua kapteenin pöytään.

Vähän myöhemmin Harri keräsi rohkeutensa ja etsi käsiinsä varhaislapsuutensa sijaisperheen. Kohtaaminen oli lämmin, tarinoita täynnä, mutta aika tekee tehtävänsä, etäännyttää. Vasta tuolloin Harrille selvisi sekin, että mies, jota hän oli lapsena pitänyt isänään, oli perheen isoisa. Hänetkin Harri ehti vielä tavata, ja sai kun-

nian lukea papan hautajaisissa perheen seppelenuhat. Ikimuistoinen sinetti sille, että lainalapsi kuului juuri tähän perheeseen.

SUVUTTOMUUDEN HELPOTUS

Tarpeeksi etäisyyttä saatuaan Harri on ottanut selvää myös biologisten vanhempiensa taustasta. Peltiseppänä työskennelleen isän suku juontaa Itä-Suomeen, Juukaan. Pihaan, jossa sama suku on asunut 1700-luvulta.

– Siitä mistä tilan maat loppuvat, alkavat Suomen hienoimmat suot.

Harri työsti ”matkaansa suvuttomuuteen” myös videoinstallaatiossa *Suo* (2005). Antoisin haastateltava oli isän setä, joka tarinoi ja kiroili estottomasti keinutuolessaan, seinät täynnä haulikkoja. Harria tämän miehen särmä riemastutti, ne muut sukulaiset olivat aivan liian kunnollisia.

Positiivisen anarkian ja voiman hän toivoo välittyvän myös omista töistään.

Harri 6-vuotiaana. Lastenkodissa otettu kuva on osa Vuosaaren vanhainkotiin suunniteltua installaatiota.

Vitriinissä on Smolnassa palvelut astiasto. Seinällä hohtaa Kiven oma teos.

»

”Kyseenalaistan herkästi niiden näkemyksiä, jotka ovat aina saaneet istua kapteenin pöytään.”

OMAN RAUHAN ARVO

Meteliä heikompiensa puolesta pitäessään Harri Kivi on unohtanut puolustaa omaa työrauhaansa.

– Pelkkä hyvä tahto ei kerrytä eläkettä, joten armollisuus itseä kohtaan tarkoittaa minun kohdallani sitä, etten ota enää jokaista ilmaiskeikkaa vastaan. Silti minulla on jatkuva huono omatunto, etten tee ja vaikuta enempää. Miksi en laittaisi sileäksi kaikkea, mitä omistan ja lähde auttamaan Afganistanin tyttöjä, jotta he kaikki pääsisivät kouluun.

Harri tunnustautuu sosiaalisesti erakoksi.

– Minua ärsyttää yleinen oletus, että yksin asuminen olisi joku vaillinaisuus. **Tarmo Mannia** lainaten: Olen salakihloissa itseni kanssa.

On Harrillakin ollut hyviä ja pitkiä parisuhteita, naisten ja miesten kanssa. Eikä sukupuolella ole ollut suurempaa merkitystä myöskään eron kipeyteen.

– Vieläkin rakastan jollakin tapaa

”Väitetään, että jos ei anna anteeksi, siitä tulee itselle taakka. Kaikki eivät anteeksiantoa kuitenkaan ansaitse.”

Kivi Showroom on komea näyttelytila ja mannermainen salonki, jossa on järjestetty konsertteja, runoiltoja ja muita rientoja.

– Se hyvä puoli tässä suvuttomuudessa on, ettei tarvitse mennä häihin eikä hautajaisiin. Jos tilaisuudessa otetuista kuvista nimittäin otetaan ruumis ja hääpari pois, kumpikin näyttää samanlaiselta jäykistelyltä, Harri lataa.

– En ole kovin innostunut vanhojen koulukaverien tai samaan aikaan lastenkodissa olleiden yhteydenotoista. Olen myötätuntoinen mies, mutta ei minua kiinnosta lähteä lämmittelemään menneitä pelkästään sen takia, että ollaan oltu samassa ”vankilassa”. Ainoa sukulainen, josta olen kiinnostunut, on velipuoleni **Tero**. Hän sairastaa skitsofreniaa, joten olemme tekemisissä Teron tahdon mukaan.

Biologinen äiti kuoli väkivaltaisesti alta viisikymppisenä. Harri oli tuolloin Ranskassa ja sai outoja etiäisiä, joissa ailahteli vanhoja naisia ja poliiseja. Kotiin päästyään hän löysi puhelinvastaajasta rikospoliisin soittopyynnön.

– Vähän myöhemmin siskopuoli kysyi, miten äidin perintö jaetaan. Vastasin, että ei kiinnosta, en tunne koko ihmistä. Kaksi valokuvaa sain muistoksi.

Eläessään äiti otti Harriin muutaman kerran yhteyttä, aina apua pyytäen.

– Kerran hän kysyi hätäisesti, annanko anteeksi... Usein väitetään, että jos ei anna anteeksi, siitä tulee itselle taakka. Kaikki eivät anteeksiantoa kuitenkaan ansaitse. Ei **Hitler** eikä **Stalinkaan**.

kaikkia niitä, joita olen saanut rakastaa. Yhtä heistä tuli kosittua oikein Stadionin tornissa.

MATKALLA KOTIIN

Muutama muukin asia on tullut selväksi.

– Suomi on ajautunut henkisessä mielessä Texasin takamaaksi, jossa taiteella on vain viihdearvo, manailee Harri ja perustelee väitteensä kuvailemalla suomalaisia nykykoteja: kirjat ja taide puuttuvat.

– Ne on korvattu taulutelkkareilla ja pelikonsoleilla. Perheen picassoja edustavat lasten kehystetyt piirrookset tai suurennos isän saunalaiturilla pikkuhönössä ottamasta valokuvasta, napauttaa Kivi, joka on omien töittensä viimeistelyssä ”fasistisen tarkka”.

Hänet on juuri kutsuttu Viipurin kirjaston uuden näyttelytilan ensimmäiseksi suomalaistaiteilijaksi. Tilaa hallinnoi Suomen Pietarin pääkonsulaatti, ja jotenkin tämä kunnia tuntuu voitelevan myös Harrin karjalaista sielua.

Ehkä Viipuriin lähtee myös Kiven teos *Karjalan joulutivas*. Ja ehkä hän ihan tosissaan vaihtaa muutaman työnsä johonkin korven keskellä seisovaan datshaan, ollakseen lähempänä sitä, joka oikeasti on.

– Koen olevani koko ajan matkalla kotiin – hyvin tietoisena siitä, että sitä kotia ei ole missään. ■